

en daarbij, door overleg of door wapengeweld, ook de zuidelijke helft van Frans Indo-China bezetten, zulks met aanvaarding van het risico dat de Verenigde Staten en Engeland daarop met een oorlogsverklaring zouden antwoorden; en tenslotte zou Japan langs diplomatieke weg trachten, oorlog met de Verenigde Staten te voorkomen. Dit compromis betekende dat diegenen die van oorlog met de Verenigde Staten slechts onheil verwachtten, hun pogingen om met Washington tot een vergelijk te komen, met verdubbelde kracht konden voortzetten en dat omgekeerd de meer oorlogszuchtigen hetzelfde konden doen met hun oorlogsvoorbereidingen.

Tien dagen na die keizerlijke conferentie, 12 juli, stelde het Japanse kabinet de afgesproken eisen aan de regering van maarschalk Pétain: Japan wenste het recht te krijgen, in geheel Indo-China een groot garnizoen te legeren, er marinebases te vestigen en niet alleen in het noorden maar ook in het zuiden vliegvelden aan te leggen. Dat het Japan ernst was, werd door een kabinetsreconstructie in Tokio onderstreept. Matsoeoka trad af en in het nieuwe kabinet dat Konoye vormde, kreeg een als kandidaat van een agressieve legergroep bekend staande generaal, Hideki Tojo, de portefeuille van oorlog toegewezen. Pétains regering zag dan ook geen uitweg: zij aanvaardde de Japanse eisen op 21 juli. Onmiddellijk trachtte Roosevelt te voorkomen dat de Japanners van de hun geschonken rechten gebruik zouden maken: hij stelde op 24 juli voor, dat zij er zich bij zouden neerleggen dat Frans Indo-China geneutraliseerd werd; in ruil zou Amerika dan de normale Japanse invoer van grondstoffen en voedsel waarborgen.

De afspraken die op de keizerlijke conferentie van 2 juli bekrachtigd waren, maakten het de regering-Konoye onmogelijk, dit voorstel te aanvaarden. Daags na het Amerikaanse aanbod, 25 juli, begonnen de Japanse troepen zuidelijk Indo-China binnen te rukken.

Wel, als Japan een verscherping der verhoudingen wenste, dan kon het die krijgen! Eén dag later, 26 juli, bevroor president Roosevelt alle Japanse kredieten in de Verenigde Staten en verbood hij de gehele handel met Japan, de uitvoer van aardolie inbegrepen.¹ De Engelse regering, door Amerika tevoren geraadpleegd, volgde dat voorbeeld; het Nederlands-Indisch gouvernement, niet geraadpleegd, deed hetzelfde.

Roosevelt had Japan het mes op de keel gezet. Driekwart van Japans buitenlandse handel kwam op slag te vervallen. Aan aardolie placht Japan per jaar ruim 5 mln ton te importeren; het had voorraden aangelegd die

¹ Formeel was het zo dat op 26 juli de uitvoer naar Japan aan vergunningen gebonden werd; aangezien voor de uitvoer van aardolie geen vergunningen verleend werden, kwam de maatregel op een aardolie-embargo neer.